

EFTER DE SYV PLIGTIGE SKOLEÅR

Af Chr. Berthelsen

Antallet af børn, der i disse år afslutter de 7 obligatoriske skoleår i Grønland vokser støt. Behovet for veluddannede unge på alle felter er hurtigt stigende. I realiteten har de unge grønlændere nøjagtig den samme mulighed for videreuddannelse som andre unge indenfor riget. De unge i Grønland har imidlertid det store handicap, at ikke alle har haft muligheder for at kunne skaffe sig de kundskabsmæssige og sproglige forudsætninger for en videregående boglig uddannelse. Derfor bliver disse gode muligheder for mange unge menneskers vedkommende kun i teorien. Udover den forholdsvis lille gruppe, der gennemgår realskolen i Grønland, og den endnu mindre gruppe, der bliver optaget på gymnasiet i Danmark, er der en voksende gruppe, som benytter sig af den i skoleloven af 1967 givne mulighed for videre skolegang i 8., 9. og 10. klasse.

Videregående skolegang i 8. og 9. klasse er i øvrigt ikke ny i Grønland. Muligheden fik man allerede med loven af 1925 – nemlig den to-årige efterskole, – helt op til vore dage, dog kun i byerne Egedesminde, Godthåb og Julianehåb, hvor kostskolerne findes.

Det var imidlertid kun de bogligt begavede, som fik denne chance. Denne to-årige efterskole, som fortsat eksisterede efter den nye skolelov af 1950, og som afsluttedes med en højtidelig eksamen i en række fag, var gennem årene blevet en meget anerkendt og estimeret skoleform. Fremtiden tegnede sig lys for denne lille på mange måder favoriserede gruppe, som gennemgik denne skoleform. Flertallet nåede da også en gunstig social placering i samfundet. Den frivillige 8. og 9. klasse, som blev indført med skoleloven af 1967, og hvor eleverne ikke bliver sorteret, krævede på denne baggrund en grundig forberedelse. Gennem anmærkninger i finansloven blev der forud for vedtagelse af skoleloven givet mulighed for at indføre den frivillige 8. og 9. klasse gradvis. Samtidig blev en gruppe unge i alderen indtil 18, som tidligere ikke havde haft mulighed for videre skolegang, givet et tilbud om 1 års skolegang på danske efterskoler.

Idag må man sige, at den frivillige 8., 9. og eventuelt 10. klasse er blevet fuldt ud anerkendt og akcepteret i Grønland. Ved udgangen af skoleåret 1967/68 ønskede ca. 65 % af den årgang, der afsluttede den obligatoriske skolegang, at fortsætte i 8. klasse. Den største tilgang sker naturligvis fra byskolerne, hvor tilslutningen nogle steder er tæt op ad 100 %. For Østgrønlands vedkommende ligger den gennemsnitlige tilslutning fra by og bygd på omkring 85 %.

Det har kunnet lade sig gøre at imødekomme samtlige ønsker om videre skolegang efter 7. klasse. Dels er der blevet oprettet 8. klasser i alle byer, hvor dette kan lade sig praktisere lokalemæssigt og lærermæssigt, og dels er kostafdelingerne i Egedesminde, Godthåb og Julianehåb blevet fyldt helt op til randen. Herudover sendes i år 80 elever til skolegang i 8. klasse i Danmark.

Oprettelsen af lokale små 8. klasser i byer, hvor hverken elevtallet eller skolens faciliteter byder på tilstrækkelig variationsmuligheder er ikke ideel, men nødvendig. Skolegangen i disse små 8. klasser kan næppe videreføres i 9. klasse samme sted. Elever, der ønsker at fortsætte skolegangen i 9. klasse, må foreløbig henvises til kostskolebyerne i Grønland eller til efterskolerne i Danmark.

I kostskolebyerne, hvor der efterhånden er tilvejebragt gode faglokaler, er der mulighed for at give eleverne flere valgmuligheder, og her er det muligt at tilrettelægge undervisningen niveaudelt i de forskellige fag og afpasset efter de forskellige elevers forudsætninger, specielt i hovedfagene. I kostskolebyerne og i de enkelte større byer vil det kunne lade sig gøre at videreføre undervisningen i 9. klasse, således at denne gruppe elever ikke skifter skole mellem 8. og 9. skoleår.

Siden 1963 har det været praktiseret at sende grønlandske elever i alderen 14–18 til videre skolegang i Danmark. Arrangementet startede med et elevtal på 80. I 1968/69 vil arrangementet omfatte ialt 415 elever. Der har i de sidste 3 år årligt opholdt sig 40 unge piger på en skole i Jylland med husholdning som et vigtigt fag, men det er første gang i år, at der anbringes elever i 8. klasse samlet på en skole i Danmark, nemlig 80 elever på Almindingen på Bornholm. Skolen ledes af en dobbeltsproget forstander, og der er tilknyttet yderligere en dobbeltsproget lærer. Denne gruppe elever har foreløbig kun fået tilbud om et års skolegang, men de vil naturligvis få tilbud om at videreføre skolegangen i 9. klasse, men hvorvidt det bliver samme sted, et andet sted i Danmark eller eventuelt i Grønland er foreløbig ikke blevet afgjort.

Antallet af elever, der gennemgår 9. skoleår, er også stigende. Ca. 300 elever vil i skoleåret 1968/69 fortsætte skolegangen enten i Grønland eller i Danmark. For første gang i år er der oprettet en 10. klasse i Godthåb. For fuldstændighedens skyld skal det her bemærkes, at realskolen, som for tiden findes i Godthåb og i Egedesminde, naturligvis også skal udbygges og etableres andre steder, hvor der opstår

et naturligt behov, og hvor elevtallet og skoleatmosfæren taler for etablering af denne skoleform.

Indholdet af undervisningen i 8. og 9. klasser i Grønland har endnu ikke fundet sin endelige form. Som indenfor så meget andet i Grønland er man undervejs. Dette er ikke unaturligt, når man tager i betragtning, at en meget stor del af eleverne må møde med yderst forskellige forudsætninger. Som det primære i denne sag må man tillægge 9 års skolegang en meget stor betydning. At måle resultatet af den 9-årige skolegang generelt udfra kravene til den statskontrollerede prøve i Danmark, vil for manges vedkommende være uretfærdigt. Det må på den anden side betragtes som noget ganske naturligt, at de elever, der er i stand til det, går op til statskontrolleret prøve. Dette er allerede sket for en del elevers vedkommende såvel i Grønland som i Danmark. Der er i Grønland givet tilladelse til, at de elever, som ikke er i stand til at klare kravene til almindelig statskontrolleret prøve, kan gå op til et enkelt eller enkelte fag efter samme retningslinier, som er gældende for den danske efterskole. Der er herudover skabt mulighed for at supplere disse prøver i enkelte fag gennem ungdomsskolens prøveforberedende undervisning. De enkelte elever har på denne måde mulighed for at gennemføre statskontrolleret 9. klasses-prøve i flere tempi.

Det er glædeligt at vide, at interessen for videre skolegang i Grønland er stigende i disse år. På denne baggrund følger vi også heroppe diskussionen i Danmark om undervisningspligtens forlængelse med opmærksomhed. Vi må imidlertid se i øjnene, at elever til videre skolegang for manges vedkommende må dirigeres til forskellige muligheder enten i Grønland eller i Danmark, da skolens rammer samt skolestedernes størrelse og spredte beliggenhed kun i begrænset omfang tillader kontinuerlig undervisning samme sted udover undervisningspligtens 7 år.

Børnetallets stigning og behovet for videregående skolegang presser sig på kraftigere, end teknisk og økonomisk formåen er i stand til at klare. Målet må dog være et så vidt muligt ubrudt skoleforløb i Grønland, men stadigvæk med mulighed for Danmarks-ophold i en eller anden form som et middel til at lære dansk og udvide horisonten.

Investeringsplanen for perioden indtil 1972 søger at tilgodese skolens og uddannelsens behov mest muligt, idet den årlige bevilling til skolebyggeri fra 1968–72 ifølge planen gennemsnitlig vil ligge på ca. 30 mill. kr. årligt. Ifølge planen har skolerne i byer som Julianehåb, Narssak, Frederikshåb, Godthåb, Sukkertoppen, Holsteinsborg samt et par af byerne i Diskobugtområdet mulighed for at blive udbyggede omkring 1972, således at de kan tage imod det lokale pres. Tilbage bliver så elever fra mindre byer og fra bygderne, som fortsat skal anbringes på kostskolerne og på efterskolerne i Danmark som hidtil.

Skoleformen i 8., 9. og eventuelt 10. klasse ser ud til at være en overordentlig egnet skoleform i dagens Grønland, hvortil en overvejende mængde af vort elevklientel med fordel vil kunne henvises og drage nytte af med henblik på en fremtidsstilling i det hastigt udviklende samfund på Grønland.

Tanken om en tilvalgsskole i videre forstand, hvorefter også realskolen tænkes at indgå, forekommer bl. a. på denne baggrund at kunne få udmærket grobund i Grønland, hvor elevgruppen for så vidt angår både forudsætninger, miljø og i sprogligt henseende ikke helt endnu kan leve op til kravene i det øvrige Danmark.